

Forord

Danmarks tidsskrift om landbohistorie har ændret navn og udseende, både indvendig og udvendig. Behovet for ændringer har igennem nogen tid trængt sig på med stadig større styrke. Derfor besluttede redaktionen at gennemgå hele tidsskriftets layout og foretage nænsomme ændringer, hvor det blev fundet nødvendigt. For vore skribenter indebærer det enkelte nye standarder, som vil fremgå af skrivevejledningen, se www.landhist.dk. Vi har indført et kort resumé ved hver artikels begyndelse og en enklere standard for afsnitsopdeling. Læserne vil straks bemærke, at to spalter på hver side nu er reduceret til én spalte, hvilket gør det nemmere at læse. Det kendte format og skrifttypen New Century Schoolbook fortsætter uændret.

Navnet er forkortet til det mere mundrette *Landbohistorisk Tidsskrift*. Så er ingen læser i tvivl om, hvad tidsskriftet byder på. Her tilbydes den interesserede læser nye artikler om landbrugets og landbefolkningens historie. Ændringen er ikke stor, eftersom navnet tidligere var *Bol og by. Landbohistorisk Tidsskrift*. Dette længere navn blev anvendt fra 1984 til 2003.

Historien om tidsskriftets navn er imidlertid mere indviklet end som så. Det der i dag hedder *Landbohistorisk Selskab* blev i 1952 stiftet under det meget præcise, men måske ikke særlig velklingende navn *Udvalget for Udgivelse af Kilder til Landbefolkningens Historie*. Udvalgets formål var at fremme studiet af landbefolkningens historie efter år 1500 gennem udgivelser af historisk kilde materiale. Intentionen var at udgive ét hæfte om året, med større og mindre afhandlinger, kildeoversigter og kildepublikationer. Første udgivelse kom i 1956 under navnet *Bol og By. Meddelelser fra udvalget for udgivelse af kilder til landbefolkningens historie*, men først med andet hæfte fra 1962 kan der siges at komme en vis regelmæssighed i udgivelserne. Tidsskriftet kom hurtigt til også at indeholde artikler og ikke kun kildeudgivelser, så efter en pause i udgivelserne fra 1964 til 1972 skiftede tidsskriftet da også titel til *Bol og By. Meddelelser fra Landbohistorisk Selskab*. Formålet med tidsskriftet var det samme som tidligere, men det tidligere udgiverudvalg havde altså ændret navn til *Landbohistorisk Selskab* og formålet var nu »at fremme studiet af landbefolkningens historie ved udgivelse af kilder og afhandlinger vedrørende landbohistorie.« – en formulering der ligger meget tæt op ad selskabets nuværende statutter. Også i perioden 1980-84 blev tidsskriftet udgivet under navnet *Landbohistorisk Tidsskrift*, men fra 1985 til 2003 var *Bol og By* igen en del af tidsskriftets navn. Siden 1985 er tidsskriftet udkommet to gange årligt, og

som et kuriosum kan nævnes, at abonnementet da kostede 120 kroner årligt, mod blot 160 kroner i dag.

Begreberne bol og by er nu gledet ud af tidsskriftets navn, fordi de to begreber efterhånden savner signalværdi med rækkevidde ud over en central kreds af landbohistorisk interesserede. Begrebet bol er ganske vist stærkt knyttet til landområderne, men det er et så uklart og omdiskuteret begreb, at det egentlig ikke er nogen særlig specifik titel. Det samme er i endnu højere grad tilfældet med begrebet by, idet kun få mennesker ved, at begrebet faktisk handler om landsbyer og ikke for eksempel købstæder. Gennem navneskiftet ønsker vi at understrege, at *Landbohistorisk Tidsskrift* bestræber sig på at være Danmarks førende tidsskrift inden for forskning i landbrugs- og landboforhold. Samtidig ønsker vi at tydeliggøre tidsskriftets tilknytning til *Landbohistorisk Selskab* og *Landbohistorisk Støttekreds*. Trods navneændringen og de layoutmæssige fornyelser vil tidsskriftets faglige standard og målsætning være den samme som hidtil.

Dette nummer af tidsskriftet er åbent, hvilket betyder, at der ikke er noget overordnet tema til at binde artiklerne sammen. Derved kommer artikler, der ikke nødvendigvis kan presses ind i et temanummer, alligevel ud til et større publikum. Dette nummer indeholder fire meget forskellige artikler, der alle har det til fælles, at de er forankrede i landbohistorien – altså at de omhandler forhold på landet over tid.

I den første artikel undersøger Adam Schacke godsstrukturen i Tørrild herred i slutningen af 1600-tallet. Han kommer frem til, at godserne fortsatte de arronderingsbestræbelser, der havde været i gang allerede inden 1650. Samtidig vises det, at disse godsers fysiske struktur har ligheder med godssystemer, hvor indtægterne fra både fæstegodset og hovedgården må have spillet en rolle for godsejerne.

Jørgen Rydén Rømer tager i sin artikel fat på det centrale spørgsmål om foldudbytternes størrelse i Danmark fra 1600-tallet og frem til landbrugstællingen i 1837. Han præsenterer her to måder hvorpå foldudbyttet kan undersøges over tid. Samtidig vurderer han om det er muligt at slutte bagud i tid fra den første egentlige opgørelse af foldudbyttene i 1837. Endelig foretager han en analyse af 1600-tallets samtidige kilder til foldudbyttene.

Morten Stenak forsøger i sin artikel at udregne foderproduktionen omkring 1840 ved hjælp af Original 1 kortene, der i forbindelse med matrikuleringen blev udarbejdet i årene omkring begyndelsen af 1800-tallet. Der præsenteres en ny metode til at supplere de hidtidige agroøkologiske analysemetoder med.

I den sidste artikel fokuserer Gunnar Solvang på landdistrikternes udvikling i de seneste årtier. Han undersøger, hvorfor folk uden landbrug som hovedindtægtskilde ønsker at bosætte sig i landdistrikterne, hvor kun et fåtal

har deres daglige virke. Solvang beskriver ikke kun tilflytternes ønsker og forventninger til livet i landdistrikterne, men også, hvordan de forsøger at realisere dem.

Med disse fire artikler byder vi velkommen til dansk landbohistorie i delvis nye klæder.

Peter Korsgaard
Adam Schacke
Holger Villumsen